

Palvelualojen
ammattiliitto
Servicefacket

TOIMINNAN JA TALOUDEN SUUNTAVIIVAT 2020

Liittokokous 4.-6.6.2019

Uusi tahti Suomessa, EU:ssa ja maailmalla?

Palvelualojen ammattiliitto PAMin liittokokouskausi 2015-2019 oli suomalaisille palkansaajille vaikea. Alkutoikseen Juha Sipilän oikeistohallitus vaati ns. yhteiskuntasopimusta. Sitä ei pakottamalla ja annetuilla ehdoilla syntynyt. Sen vuoksi maan hallitus esitteli ns. pakkolait. Niitä vastustettiin suurella joukolla. Lopulta täytyi valita ruton ja koleran väliltä; kun pitkän prosessin jälkeen syntyi kilpailukyky sopimus. Sipilän hallitus teki lukuisia muitakin päätöksiä, joita eri palkansaajaryhmät yhdessä ja erikseen vastustivat mm. osoittamalla julkisesti mieltä.

Tällä kaikella oli luonnollisesti seurauksensa. Yksi merkittävimpiä oli, että suomalainen ammattiyhdistysliike joutui pohtimaan uusiksi omaa suhtautumistaan ns. puoluepolitiikkaan. Sipilän oikeistohallitus ulosmittasi hallituspuolueiden enemmistöaseman ideologiansa mukaiseen politiikkaan ennennäkemättömällä tavalla, joka yllätti ay-liikkeen. Oli totuttu tapaan, jossa suuriakin uudistuksia tehtiin, mutta perusteellisesti valmistellen, neuvotellen ja kantoja yhteen sovitellen. Yhtäkkiä Sipilän hallitus käytti voimaansa valmistelematta ja hallitsemattomasti!

Jokin oli siis muuttunut politiikassa. Eikä tämä äärilaitojen loitontuminen toisistaan, politiikan nopeatahtisuus, julkinen keskustelu vain pintapuolisesti kuin iskulauseiden tasolla jne. ollut vai kotimainen ilmiö. Sama muutos oli tapahtunut käytännössä kaikissa EU-maissa ja Yhdysvalloissa.

Myös maailman järjestys on järkkymässä. Toisen maailmansodan jälkeen syntynyt globaali valtarakenne on murroksessa. Yhdistyneiden Kansakuntien ja muutoinkin monenkeskinen yhteistyö on menettämässä merkitystään. Lisäksi sotilaallisessa ja taloudellisessa järjestyksessä Kiina haastaa Euroopan ja USA:n aiempaa asemaa.

Poliittinen toimintaympäristö 2020

PAM ja moni muu suomalainen ammattiliitto päätti jo hyvissä ajoin, että vuoden 2019 eduskunta- ja EU-vaaleissa kannattaa satsata etukäteen suomalaisten palkansaajien asiaa ymmärtäviin puolueisiin ja ehdokkaisiin. Linjauksessa pidettiin pitkäjänteisempänä ja tehokkaampana tapana vaikuttaa ennakkoon politiikan suuntaan kuin jälkikäteen osoittaa mieltä ja lakoilla epämieluisaa politiikkaa vastaan.

Eduskuntavaaleissa olimme mukana ammattiyhdistysliikkeen laajan tuen saaneessa äänestyskampanjassa Vapaiden Valtakunta. Sen kärkenä oli kannustaa palkansaajia äänestämään ehdokkaita, jotka halusivat varmistaa, että työelämä pysyisi jatkossakin turvattuna ja työntekijän ääni vahvana myös päätöksenteossa.

PAMin omat eduskuntavaalitavoitteet lähtivät siitä, että oikeistohallituksen jälkeen tulevan poliittisten päättäjien tulee ottaa jälleen vastuuta ihmisestä. Kärkenä tavoitteissa oli muun muassa alipalkkauksen kriminalisointi, alustatalouden ja osa-aikaisuuden pelisäännöt, palvelujen saatavuus, matkailun kehittäminen, sosiaaliturvauudistus sekä yritys vastuulaki. Ylipäättään tavoitteena on rakentaa seuraavalla hallituskaudella avoin ja moderni kolmikanta, jossa korostuvat sopiminen, yleissitovuus ja jossa liitoilla on vahva neuvottelu-oikeus. Kolmikannan vahvistaminen edistäisi myös yhteiskuntarauhaa sekä ennakoitavuutta.

Kevään 2019 eduskuntavaaleissa PAMin ja monen muun ammattiliiton tavoitteena oli siis vaihtaa hallituspohja palkansaajamyönteiseksi. Me halusimme lisäksi muuttaa politiikan tekotapaa. PAMin mielestä joidenkin tylsäksi tai hitaaksi kokema aito vuoropuhelu ja huolellinen valmistelu kannattaisi palauttaa kunniaan. Mitä suuremmasta yhteiskunnallisesta uudistuksesta on kyse, sitä tarpeellisempaa se on. Ja suuria uudistuksia Suomella on edessään. Kulloisenkin poliittisen suhdanteen täysmittainen ulosmittaaminen johtaisi jonkinlaiseen koston kierteeseen. Siinä politiikan ilmapuntari heilahtaisi vaaleista

toiseen yhä kauemmas toiseen laitaan. Tästä seuraisi lyhytnäköistä ja tempoilevaa politiikkaa. Moiseen Suomella ei ole aikaa eikä varaa.

Jatkuuko Suomessa, EU:ssa ja maailmalla lyhytnäköinen vastakkainasettelu? Tätä kirjoitettaessa huhtikuussa 2019 ei ole vielä tietoa ovatko ihmiset kyllästyneet viime vuosien kehitykseen.

Taloukasvu hidastuu, silti kokonaiskuva on yhä myönteinen

Taloukasvu hidastui hieman vuonna 2018. Bruttokansantuotteen volyymin kasvun odotettiin jatkuvan edellisvuosien tapaan kahden ja puolen prosentin tasolla, mutta Tilastokeskuksen helmikuun lopun ennakkotieto arvioi vuosimuutokseksi +2,2 %. BKT:n trendi ylitti finanssikriisiä edeltäneen huipputasoon ensimmäistä kertaa alkuvuonna 2018. Tutkimuslaitokset odottavat taloukasvun hidastuvan entisestään kuluvana ja seuraavina vuosina.

Suomen BKT:n volyymin kehityksen ennusteita	2019	2020	2021
Elinkeinoelämän tutkimuslaitos (19.3.2019)	+1,4 %	+1,2 %	+1,2 %
Palkansaajien tutkimuslaitos (10.4.2019)	+1,4 %	+1,5 %	N/A
Pellervon taloustutkimus (21.3.2019)	+1,5 %	+1,8 %	N/A
Suomen pankki (18.12.2018)	+1,9 %	+1,7 %	+ 1,4 %
Valtiovarainministeriö (17.12.2018)	+1,5 %	+1,3 %	+1,1 %

Kasvu jatkui kuitenkin laaja-alaisena. Arvonlisäyksen volyymi kasvoi selkeästi niin rakentamisessa, teollisuudessa kuin alkutuotannossakin. Palvelualojen kasvu jäi 1,6 prosenttiin, joskin merkittävä tekijä tässä oli rahoitus- ja vakuutustoiminnan arvonlisäyksen supistuminen jopa 6,5 prosentilla johtuen osin pörssien poikkeuksellisen heikosta loppuvuodesta. Rakentamisen odotetaan hiipuvan kuluvana ja seuraavana vuonna nollikasvun tuntumiin. Teollisuuden ja palvelualojen kasvun arvioidaan puolestaan jatkuvan hieman aiempaa vaimeammin.

Vähittäiskauppa kasvoi vuoden 2018 ennakkotietojen mukaan 2,1 prosenttia ja tukkukauppa puolestaan 0,6 prosenttia. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos odottaa vähittäiskaupan kasvun hidastuvan kuluvana vuonna 1,4 prosenttiin ja tukkukaupan kehityksen kääntyvän -0,9 prosenttiin. Kauppaa hillitsee yksityisen kulutuksen maltillinen kasvu ja siirtyminen palveluihin, joskin muista ennustuslaitoksista poiketen Suomen Pankki ennustaa yksityisen kulutuksen kiihtyvän kuluvana vuonna merkittävästi. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan 1,8 prosentin kasvu voimistuu kuluvana vuonna hieman 1,9 prosenttiin pääasiassa matkailualan vahvan kasvun ansiosta. Kasvun odotetaan jatkuvan myös lähivuosina, kun hotellikapasiteettia saadaan käyttöön lisää.

Viennin kasvu jäi vuonna 2018 odotettua pienemmäksi, mutta sen odotetaan pääsevän vauhtiin jälleen tulevina vuosina, kun tavaravienti saavuttaa palveluviennin kasvuvauhdin – tosin osittain valmistuvien laivatoimitusten ansiosta. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos arvioi palveluviennin kasvavan kuluvana vuonna 3,0 prosenttia ja tavaraviennin 2,6 prosenttia. Maailmantalouden riskit; kauppasodan uhka, kirjoitushetkellä edelleen epäselvät brexit-neuvottelut sekä populististen liikkeiden valtaannousu Euroopassa ja maailmalla tekevät kuitenkin myös Suomen viennin ennusteista epävarmoja.

Suomen Pankki toteaa viennin näkymien heikentyneen nopeasti. Edellä mainittujen riskitekijöiden ohella taustalla vaikuttavat Kiinan edelleen hidastuva taloukasvu, Yhdysvaltain finanssipoliittisen elvytyksen vaikutusten hiipuminen sekä kehittyneiden maiden teollisuustuotannon heikentyminen. Euroalueen ongelmana on tuottavuuden hidas kehitys. Euroomaista vain Saksa pystyy vastaamaan Yhdysvaltain tasoon tuottavuudessa ja panostuksissa tutkimukseen ja tuotekehittelyyn.

Investointien voimakkaana läpi vuoden 2018 jatkunut kasvuvauhti hidastunee merkittävästi kuluvana vuonna. Erityisesti rakennusinvestointien kasvun odotetaan hidastuvan nollan tuntumaan, kun taas kone- ja laite- sekä tutkimus- ja kehitysinvestointien arvioidaan kasvavan hieman edellisvuotta nopeammin. Elinkeinoelämän tutkimuskeskus odottaa palveluyritysten investointien putoavan edellisvuoden 3,5 prosentista noin prosentin tuntumaan.

Tutkimus- ja kehitysinvestointien odotettu kasvu kahden prosentin tasolle on tervetullut, mutta ei riitä kompensoimaan finanssikriisin jälkeisten vuosien mittavaa pudotusta t & k-investointien arvossa. Jotta Suomen asema korkean jalostusarvon tuotteiden vientimaana saadaan turvattua, tarvitaan tulevina vuosina lisää panostuksia tutkimukseen ja kehitykseen niin yksityiseltä kuin julkiseltakin sektorilta. Viennin reaalisien kilpailukykyyn kasvu mahdollistaa viiveellä myös palvelualojen korkeammat palkankorotukset. Kuluttajien luottamusindikaattori on laskenut merkittävästi vuoden takaisista huippulukemista. Erityisesti kuluttajien luottamus Suomen talouteen on kokenut kolauksen, joskin luottamus omaan talouteen on yhä melko korkealla tasolla. Tuleekin huomioida, että kuluttajien näkemys Suomen taloudesta on tyyppillisesti reaktiivinen ja talousuutisointiin perustuva.

Tutkimuslaitokset arvioivat ansiotason nousuksi kuluvana vuonna 2,2–2,3 ja seuraavana vuonna 2,4–2,8 prosenttia, joskin jälkimmäiseen vaikuttaa julkisen sektorin lomarahaleikkausten päättymisen. Inflaation kiihtyminen kuluvan vuoden 1,2–1,4 prosentista 1,4–1,6 prosenttiin syö kuitenkin reaalisien ansiotason kasvua. Velkaantuminen kääntyi vuonna 2018 loivaan laskuun pitkän nousun jälkeen mutta on edelleen historiallisen korkealla tasolla. Suomalaisten velkaantumisaste ei kuitenkaan ole muihin pohjoismaihin verrattuna korkea.

Työttömyysaste on alimmillaan yli kymmeneen vuoteen

Työllisyysasteen kausi- ja satunnaisvaihteluista tasoitettu trendi nousi tammikuussa 72,6 prosenttiin, ja työttömyysasteen trendi laski 6,4 prosenttiin. Edellisen kerran näin matala työttömyyden taso on saavutettu juuri ennen finanssikriisin laajenemista keväällä 2008. Vuonna 2018 työllisiä oli keskimäärin 67 000 enemmän ja työttömiä 32 000 vähemmän kuin vuonna 2017. Työttömien määrä on tuoreimpien trendilukujen mukaan jatkunut nopeaa tippumistaan tammikuuhun 2019 asti. Voidaan siis katsoa, että työvoimavirrat johtavat vihdoin runsain mitoin pois työttömyydestä, kun aiempina vuosina otettiin käyttöön lähinnä työvoiman ulkopuolista reserviä.

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos arvioi työttömyyden laskun pysähtyvän noin 6,7 prosenttiin. Pellervon taloustutkimus ennustaa kuitenkin, että työttömyysaste alenee kuluvana vuonna 6,0 prosenttiin ja vuonna 2020 jopa 5,8 prosenttiin.

Pitkäaikaistyöttömien eli yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden lukumäärä jatkaa laskuaan. Tammikuun lopussa pitkäaikaistyöttömiä oli 65 900 eli 23 700 henkilöä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työllistymistä edistävässä palveluissa olevien henkilöiden määrä on kasvanut hieman. Heitä oli vuonna 2018 keskimäärin 36 800, kun vuonna 2017 työllistymistä edistäviin palveluihin osallistui keskimäärin 33 900 henkilöä. Näitä henkilöitä ei tilastoida työttömiksi työnhakijoiksi.

Työsuhdetyyppien osuudet palkansaajista ovat pysyneet melko tasaisina. Vuonna 2018 jatkuvaa kokoaikatyötä teki keskimäärin 72,9 prosenttia (–0,2 %), jatkuvaa osa-aikatyötä 10,6 prosenttia (–0,2 %), määräaikaista kokoaikatyötä 11,4 prosenttia (+0,0 %) ja määräaikaista osa-aikatyötä 5,0 prosenttia (+0,3 %) palkansaajista. Silpputyön osuus on siis jatkanut kasvuaan, mutta tuoreimmassa kuukausikohtaisissa luvuissa voidaan havaita myös erityisesti määräaikaisten kokoaikatyön yleistyneen silpputyön kustannuksella edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Vuoden 2018 työllisyysluvut kertovat palkansaajien sekä tehtyjen työtuntien määrän lisääntyneen hieman kaikilla PAMin suurista aloista edelliseen vuoteen verrattuna. Tukkukaupassa palkansaajien määrä oli viime vuonna keskimäärin 77 000 (+2,7 %) ja tehtyjen työtuntien määrä kasvanut 0,9 prosenttia.

Vähittäiskaupassa palkansaajia oli keskimäärin 140 000 (+2,2 %) ja tehtyjen työtuntien määrä kasvanut 0,3 prosenttia. Majoitus- ja ravitsemistoiminnassa palkansaajia oli 76 000 (1,3 %) ja työtuntien määrä kasvanut 4,9 prosenttia. Kiinteistön- ja maisemanhoidossa palkansaajia oli puolestaan 58 000 (+1,8 %) ja työtuntien määrä kasvanut 1,5 prosenttia.

Työnantajien koordinaatio tiukkenee

Työehtosopimuskierroksella työehtosopimuksista tulisi neuvotella kunkin toimialan omista lähtökohdista ja toimialalla tapahtuneista muutoksista käsin. Edellisellä työehtosopimuskierroksella työnantajapuolen tiukka koordinaatio johti kuitenkin siihen, että yleistä kustannusvaikutustasoa oli lähes mahdotonta ylittää niilläkään aloilla, joilla olisi ollut tarvetta suurille muutoksille.

Jo nyt keskusteluissa on tullut esiin, että seuraavalla liittokierroksella työnantajapuolen koordinaatio tulee olemaan todennäköisesti aiempaa tiiviimpää. Tämä luo haasteita työntekijäpuolen koordinaatiolle ja yhteistyölle – etenkin kun toimialat (mm. tuottavuus ja palkanmaksukyky) saattavat erota toisistaan hyvinkin merkittävästi.

Vuosilomalain ja työaikalain uudistukset vaikuttavat työehtosopimukseen

Tulevaan työehtosopimuskierrokseen vaikuttavat osaltaan kansallisen lainsäädännön muutokset. Esimerkiksi vuosilomalaki uudistuu keväällä 2019 ja uusi työaikalaki tulee voimaan 1.1.2020. Lakimuutosten yhteydessä uudistuksia tulee muun muassa joustotyöaikaan, työaikapankkeihin, sekä ylityökiintiöihin. Osa muutoksista on pakottavaa lainsäädäntöä ja osa muutoksista on sellaisia, että ne voidaan sopia työehtosopimuksissa.

Osa uudistuksista pohjautuu EU:n työaikadirektiiviin. Direktiivin mukaan työntekijän tulisi saada esimerkiksi vähintään neljän viikon palkallinen vuosiloma kansallisen lainsäädännön edellytysten mukaisesti. EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan sairaudesta johtuva poissaolo ei saisi vähentää työntekijän oikeutta neljän viikon palkalliseen vuosilomaan.

Yhteistoimintalain uudistamisen ohjattava aidon yhteistoiminnan kehittämiseen

Syksyllä 2018 asetettiin yhteistoimintalakia käsittelevä kolmikantainen työryhmä, jonka tehtävänä on arvioida muun muassa voimassa olevan lainsäädännön tilaa ja uuden sääntelyn tavoitteita. Lisäksi työryhmän tehtävänä on tehdä ehdotus uuden lain suuntaviivoista kesäkuussa 2019 mennessä (mm. arvioida keinoja, joilla voidaan saavuttaa tavoitteet aidosta, luottamukseen perustuvasta ja työyhteisön kaikkia osapuolia hyödyttävästä yhteistoiminnasta työpaikoilla). Tavoitteena on, että hallituksen esitys valmistuisi keväällä 2020.

PAM kannatti ajatusta siitä, että henkilöstön vähentämiseen liittyvät pykälät erotetaan yhteistoimintalaista ja yhteistoimintalaissa käsiteltäisiin nimenomaan yhteistoimintaa. Erittäin tärkeää olisi myös se, että jatkossa yrityksissä ennakoitaisiin henkilöstön kanssa tulevia osaamistarpeita ja käsiteltäisiin palkkauksen ja työajan järjestämisen periaatteita. Samoin työntekijöiden myötämääräämisoikeutta tulisi vahventaa työturvallisuuteen ja työhyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä.

Keskustelu paikallisesta sopimisesta jatkuu

Paikallinen sopiminen edellyttää yrityksissä työnantajan ja työntekijöiden välistä luottamusta sekä työntekijöiden osallistumista päätöksentekoon. Tästä syystä PAMin mielestä on tärkeää, että (paikallista sopimista koskevassa sääntelyssä) painotetaan sääntelyä, joka edistää työnantajan ja työntekijöiden välistä luottamusta. Vahvistamalla työntekijöiden ja heidän edustajiensa tiedonsaantioikeuksia ja neuvotteluasemaa luodaan tasapuolinen neuvotteluasema ja paremmat edellytykset molempia osapuolia hyödyttävälle sopimiselle.

PAMin kantana on, että aidolla paikallisella sopimisella voidaan edistää yritysten tuottavuutta, tarkoituksenmukaisia työjärjestelyjä ja työhyvinvointia. Epäluottamus, puutteelliset tiedot ja osaaminen sekä epätasapaino neuvotteluosapuolten kesken ovat merkittäviä esteitä paikallisen yhteistoiminnan edistämiseksi. Näistä syistä esimerkiksi osa työehtosopimusten joustavoittavista sopimismahdollisuuksista jää hyödyntämättä. Jos työntekijäpuolelle taattaisiin paikallisten sopimusten tulkintaoikeus, se lisäisi uskallusta tehdä paikallisia sopimuksia.

On hyvin todennäköistä, että keskustelu paikallisesta sopimisesta jatkuu jollain tasolla myös seuraavalla hallituskaudella, vaikka tällä hetkellä työnantajajärjestöt eivät kampanjoi avoimesti esimerkiksi yleissitovuuden poistamiseksi. Suomen Yrittäjät ja Keskuskauppakamari sen sijaan ovat esittäneet, että kaikista työehtosopimusten määräyksistä palkkoineen voisi yrityksessä tai työpaikalla sopia paikallisesti toisin.

Kohtaanto-ongelma vaikeuttaa palvelualojen kasvua

Yhtäaikainen pula työpaikoista ja työntekijöistä, on ensisijaisesti suurten kasvukeskusten ongelma. Palvelualoilla tämä koettelee erityisesti siivous-, matkailu- sekä ravintola-alaa, jossa pula osaavista työntekijöistä on laajentunut koskemaan jo koko Suomea.

Matkailu tuottaa Suomeen merkittäviä vientituloja ja toimiala kasvaa tällä hetkellä 3-4 prosenttia vuodessa. Kasvu saattaa kuitenkin jäädä haaveeksi, ellei alalle saada riittävästi osaavaa työvoimaa: ennusteiden mukana matkailualalle tarvittaisiin muutaman vuoden kuluessa jopa kymmeniä tuhansia uusia työntekijöitä. Tästä syystä olisi tärkeää, että eri osapuolet pyrkisivät löytämään mahdollisimman pian erilaisia vaihtoehtoja kohtaanto-ongelman ratkaisemiseksi.

Palvelualojen digitalisaatio muuttaa pamilaisten työtä

PAMin jäsenten näkökulmasta digitalisaatio on näkynyt viime aikoina esimerkiksi Veikkauksen strategian muutoksena, jonka seurauksena yritys on yhä enemmän keskittymässä entistä enemmän verkossa pelattaviin peleihin ja lopettamassa ravintoloissa olevien pelipöytien toiminnan niiden kannattamattomuuteen vedoten.

Lisäksi palvelualojen digitalisaatio on konkreettisesti näkynyt myös etenkin muotikauppaan nojaavien perinteisten tavaratalojen, kuten Stockmannin, myynnin laskuna ja siitä seuranneina yt-neuvotteluina. Näyttää siltä, että ulkomaisten verkkokauppojen asiakkaiksi siirtyneitä asiakkaita on erittäin vaikeaa houkuttaa perinteisten kivijalkaliikkeiden asiakkaiksi, koska verkkokauppojen valikoimat ovat laajempia ja hintataso monesti edullisempi. Myös rakennetun ympäristön tekninen kehitys ja digitalisaatio etenee kiihtyvällä vauhdilla ja muuttavat myös osaltaan työtehtäviä.

Euroopan unionin seuraava askel

Taloukasvu Euroopassa on viime vuosina tuonut monille lisätuloja ja mahdollisuuksia, mutta epävarmuus tulevasta jäytää työntekijöitä. Kokemus eriarvoisuuden kasvamisesta, turvattujen ja hyväpalkkaisten työpaikkojen puute, koordinoitun ja oikeudenmukaisen EU:n siirtolaispolitiikan puuttuminen sekä ilmastonmuutos ovat aiheuttavat pelkoa. Tämä on ruokkinut erilaista ääriajattelua ja vastakkainasettelua. Muutos on kuitenkin mahdollinen. Eurooppa voi olla sosiaalisen edistyksen voima. Nationalismi ei tarjoa ratkaisua ylikansallisiin ongelmiin – ei monikansallisten yritysten monopoleihin ja verojen välttelyyn, ei mataliin palkkoihin ja köyhyyteen, ei ilmastonmuutokseen, ei saasteisiin eikä terrorismiin. Suomen palkansaajajärjestöt kannattavat eurooppalaisen yhteistyön tiivistämistä vastauksena kansainvälisiin haasteisiin, joihin jäsenmaat ovat erikseen liian pieniä vastaamaan yksin.

Vaalivuosi 2019 määrittäi niin Suomen kuin Euroopan Unioninkin tulevaisuuden suunnan vuodelle 2020. Sen on perustuttava demokratialle ja sosiaaliselle oikeudenmukaisuudelle, laadukkaille työpaikoille ja paremmille palkoille sekä oikeudenmukaiselle siirtymälle kohti vähähiilistä ja digitaalista taloutta. On tärkeää, että seuraava hallitus pyrkii näihin ja asemoi Suomen nykyistä selvemmin EU:n ytimeen, vahvan ja vaikutusvaltaisen unionin kehittäjäksi.

EU-vaalikauden 2014-2019 tärkein työntekijöiden asemaan vaikuttanut päätös on ollut Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin ja siihen kuuluvien 20 periaatteen hyväksyminen. Pileri johti lainsäädäntötoimiin, joilla voidaan pitkästä ajasta parantaa työntekijöiden oikeuksia. Esimerkiksi Euroopan työviranomaisen aloittaa työnsä kesällä 2019. Viranomaisen tehtävänä on auttaa jäsenmaiden viranomaisia rajat ylittävissä työehtorikkomuksissa ja selvittää niitä.

Uuden parlamentin tehtäväksi jää muun muassa päättää eurooppalaisesta sosiaaliturvanumerosta. Se auttaisi kaikkia eurooppalaisia työntekijöitä ja työnhakijoita, jotka siirtyvät EU-maasta toiseen.

PAM jatkaa Eurooppa-sihteeristöjen UNI Euroopan ja Effatin sekä FinUnionsin ja Pohjoismaisten sisarliittojen kanssa työntekijöiden oikeuksien edistämistä EU:ssa. Palvelualojen työntekijöille on tärkeää, että työelämän muuttuessa työsuojelua, työntekijöiden yhdenvertaisuutta ja työpaikkojen vuoropuhelua koskevia eurooppalaisia vähimmäislakeja päivitetään ja täydennetään. Päätyvällä parlamenttikaudella alkuun saatua lainsäädäntötyötä on jatkettava uusien lakialoittein.

Muuttuvilla työmarkkinoilla on taattava myös oikeus koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen sekä reiluihin neuvottelu- ja sopimusjärjestelmiin. Työmarkkinajärjestöjen vuoropuhelun asemaa pyritään Euroopan tasolla vahvistamaan ja eurooppalaisten yritysneuvostojen EWC:eiden toimintaa parantamaan sekä EWC-lainsäädäntöä vahvistamaan.

Yritysten vai ihmisten maailma

Maailmanpoliittisten voimasuhteiden muutospainneissa Euroopan yhtenäisyys ja toimintakyky on ensiarvoisen tärkeää. Teknologian kehitys kiihdyttää globalisaatiota ja keskeisiä toimijoita ovatkin olleet itsenäisten valtioiden sijaan ne tahot, joilla on taloudellista valtaa. Tarvitaan vahvaa EU:ta torjumaan populistisia ääriliikkeitä ja monikansallisten yritysten ylivaltaa sekä turvaamaan sananvapautta, demokratiaa, oikeusvaltiota sekä reilua vapaata kauppaa.

Monikansalliset yritykset hallitsevat jo kuuttakymmentä prosenttia maailmankaupasta. Voittoa tavoitellaan ihmisoikeuksia polkemalla, ketjuttamalla toimitusketjua, surkeilla työoloilla ja alipalkkauksella. Puhutaan jopa modernista orjuudesta. Mutta sekään ei riitä: yritykset hakevat voittoja entistä halvemmän työvoiman maista ja katseet on käännetty nyt Afrikkaan ja maihin, joissa on heikko ammattiyhdistysliike. Globaalin ay-liikkeen on osoitettava solidaarisuutta ja tuettava paikallisia ammattiyhdistyksiä.

Rauhan vaaliminen sekä demokratian ja ihmisoikeuksien puolustaminen ovat tulevaisuudessakin globaalien ay-liikkeen keskeisintä sisältöä. On ensiarvoisen tärkeää, että tasa-arvo, sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja Decent Work -agenda toteutuvat kaikkialla. YK:n kestävä kehityksen tavoitteista moni on ay-liikettä lähellä – aivan erityisesti ihmisarvoinen työ, eriarvoisuuden vähentäminen ja köyhyyden poistaminen – ja niitä edistetään parhaiten kansainvälisen yhteistyön keinoin.

YK:n tavoitteet tukevat ay-liikkeen työtä, mutta muutos on tehtävä itse. Viimeisten 30 vuoden aikana järjestäytymisaste on OECD-maissa puolittunut ja on enää 17 %. Kaikkien maiden vertailussa luku on vain 7 %. Uudenlainen työ ja työsuhteet ovat tehneet niin järjestämistyöstä kuin työehtoneuvotteluistakin haasteellisempia, esim. ulkoistaminen ja alustatyöntekijöiden sekä itsensä työllistäjien määrä on kasvanut. Vahva ja vapaa demokraattinen ammattiliitto on kuitenkin myös jatkossa paras tapa huolehtia työntekijöiden oikeuksista ja eduista. Siksi liittovoiman kasvattaminen ja järjestäytyminen ovat kaiken keskiössä.

Tavoitteet ovat tuttuja: huonot työskentelyolosuhteet ovat suurin ongelma globaalitasolla. Neljäsosa maailman työssäkäyvistä on köyhiä, eikä heidän palkkansa riitä elämiseen. Valtava haaste on myös naisten kokemana väkivalta, johon tällä hetkellä haetaan ratkaisuja Kansainvälisen työjärjestön ILO:n toimesta. Kaikkein kriittisin haaste on ilmastonmuutos: ”kuoltelella planeetalla ei ole työpaikkoja”.

Keinoja paremman työn tulevaisuuden takaamiseksi onneksi on. Maailmanliitomme ja Kansainvälinen työjärjestö ILO liputtavat ns. ihmiskeskeisen agendan ja uuden sosiaalisen sopimuksen puolesta. Yritysten velvollisuus kunnioittaa ihmisoikeuksia ja toimia sosiaalisesti vastuullisesti on saatava lakisääteiseksi, jotta maailmasta tulisi reilumpi kaikille työntekijöille.

Liittoelämää

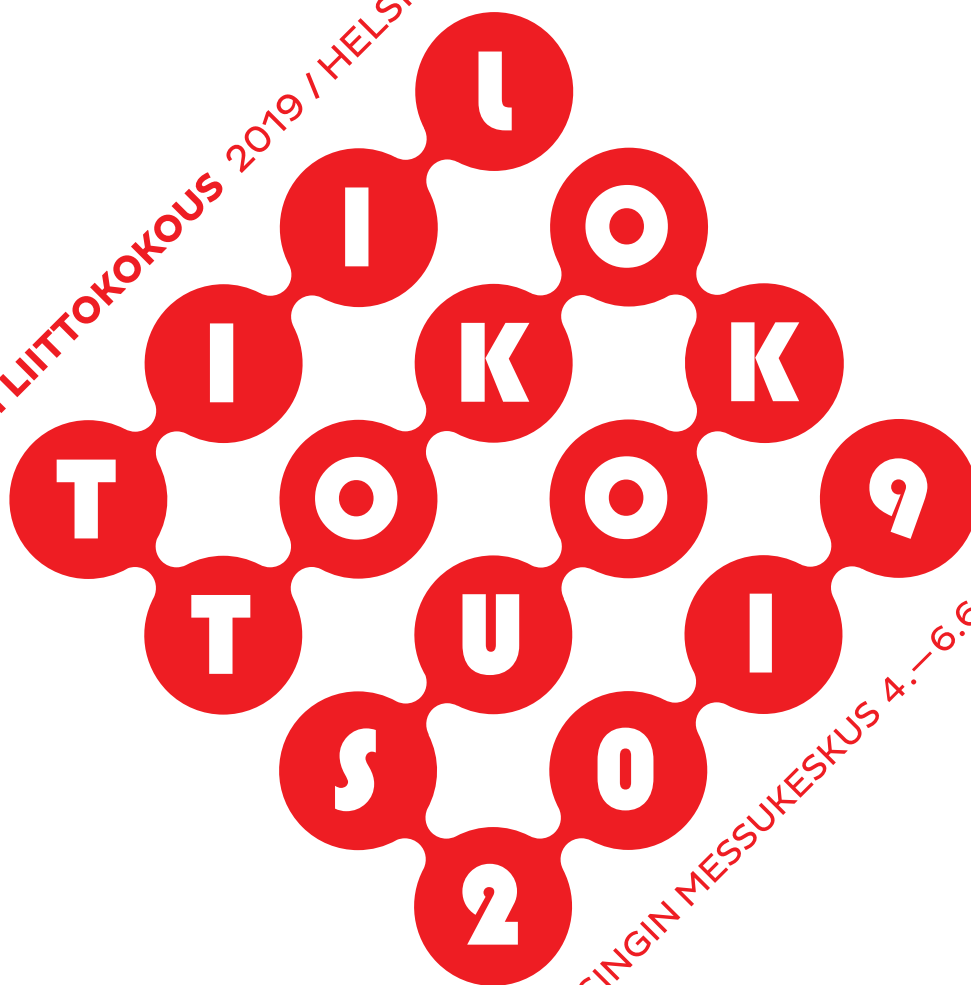
Toivottavasti liiton tavoite vaikuttaa politiikan suuntaan ja tapaan, jolla sitä tehdään, onnistuu. Siinä tapauksessa jäsenten ja liiton elämä on helpompaa: ei tarvitse rynnätä torjumaan väärää politiikkaa, milloin millekin torille tai uhata poliittisilla lakoilla. Päinvastoin pääsemme vaikuttamaan siihen mistä puhutaan ja kun puhutaan, niin meitä aidosti kuunnellaan.

PAM on SAK:n jäsen. Suomen ammattiliittojen keskusjärjestön ensimmäinen edustajistokausi päättyy vuonna 2020.

Palvelualojen ammattiliitto PAMin liittokokous kesäkuussa 2019 valitsee liitolle uuden valtuuston, hallituksen ja sen puheenjohtajan. Toiseksi liittokokous määrittää tavoiteohjelman vuosille 2020-2024. Sen pohjalta laaditaan uusi strategia. Päämäärät ja keinot voivat vaatia myös muutoksia siihen, kuinka työtä liitossa tehdään. Tällaiset muutokset tulisivat todennäköisesti voimaan vuoden 2020 alusta.

Syksyllä 2019 valitaan uusia luottamusmiehiä ja työsuojeluvaltuutettuja. Heidän perehdytys ja koulutus ajoittuvat pääasiassa vuodelle 2020. Ja edelleen (näillä näkymin) liittokohtainen työehtosopimuskierron alkaa jo syksyllä 2019 ja jatkuu keväällä 2020. Neuvottelut sähköistävät tunnelman eri puolilla, myös työpaikoilla ja vaativat usein ns. kentän toimia edetäkseen. Millainen neuvottelukierroksesta on tällä kertaa tulossa? Vaikea.

PAM LIITTOKOKOUS 2019 / HELSINKI

HELSINGIN MESSUKESKUS 4.–6.6.2019